

České a německé standardy „Bez GMO“ byly vzájemně uznány

Český Spolek pro komodity a krmiva (SKK) a německá společnost VLOG dosáhly po roce velice intenzivní práce dohody o vzájemném uznání svých standardů „Bez GMO“. To znamená významný a důležitý krok pro celý přeshraniční obchod, pro německé a české výrobce – a také pro samotné koncové spotřebitele.

Označení „Bez GMO“ znamená, že produkt byl vyroben bez geneticky modifikovaných přísad a krmiv. Zní to možná jednoduše, za tím se ovšem skrývá velké množství velice podrobných úprav, procesů a kroků týkajících se certifikací, kontrol, lhůt pro krmení atd. Bohužel pro toto neexistují dosud žádná jednotná, harmonizovaná pravidla celé EU, a tak nejsou pečeti „Bez GMO“ mnohých zemí bez dalšího kompatibilní – často k velké mrzutosti a zklamání spotřebitelů, výrobců a obchodníků. Výrobky „Bez GMO“ z jedné země se nesmí automaticky prodávat v jiné zemi s tamní příslušnou pečeti. Díky nové dohodě, při jejíž přípravě byly mnohé důležité detaily ve standardu SKK přizpůsobeny standardu VLOG, je celý přeshraniční obchod s krmivem, se surovinami a s hotovými výrobky opravdu významně snazší. Na toto téma jsme hovořili s Bc. Carlou Cizovou, MBA, výkonnou ředitelkou Spolku pro komodity a krmiva.

Mohla byste stručně představit standard „Bez GMO“ vlastněný Spolkem pro komodity a krmiva?

V mnoha zemích Evropy někteří výrobci a distributoři potravin, a to především v mlékárenském průmyslu požadují, aby pro dodávané produkty bylo prokazatelné, že neobsahují anebo nebyly vyrobeny z komponent a složek, které obsahují genetickou modifikaci (GMO – geneticky modifikované organismy). V návaznosti na evropskou legislativu a harmonizovanou legislativu České republiky byl proto naším Spolkem pro komodity a krmiva (SKK), sdružujícím společnosti produkující zemědělské komodity a vyrábějící krmiva, vytvořen Standard „Bez GMO“, jehož cílem je právě zajištění zásad standardu a prokázání u výrobců potravin, krmiv, dopravců a ujištění spotřebitelů o tom, že nebyla při produkci potravin pro

Bc. Carla Cizova, MBA, výkonná ředitelka Spolku pro komodity a krmiva

lidskou výživu použita genetická modifikace v naprosto celém dodavatelském řetězci potravinářské produkce. Standard „Bez GMO“ je ryze český dobrovolný standard a svým obsahem je kompatibilní se zahraničními standardy, je od samého počátku podporován Ministerstvem zemědělství a také samozřejmě schválen příslušnou sekci v EU. Český národní standard „Bez GMO“ určuje detailně zásady a podmínky pro zajištění takto označených produktů a způsob ověření skutečnosti, že geneticky modifikované produkty nebyly použity v jakékoliv fázi produkce takovéto potraviny (pěstování zemědělských komodit, výkrm hospodářských zvířat, v přísadách do potravin atd.) a že je systémem řízení v každém konkrétním prvku dodavatelského řetězce zajištěna minimalizace rizika kontaminace surovinami nebo produkty s geneticky modifikovanými organismy. Kontrola a certifikace podle standardu „Bez GMO“ probíhá velice pečlivě a důsledně v naprosto celém řetězci, tedy od produkce použitých

Alexander Hissting, jednatel VLOG

osiv, přes pěstování obilnin, olejnin a jiných surovin, výroby krmných směsí, přepravy, zpracování potravinářských surovin, zpracování jednotlivých potravinářských produktů. Požadavky standardu se vztahují také samozřejmě i na obchodníky a dopravce, kteří návazně nakládají se surovinami a s produkty. Certifikované organizace jsou pravidelně podrobovány nezávislým auditům ze strany certifikační společnosti. Dohled nad certifikací standardu „Bez GMO“ pak vykonává náš Spolek pro komodity a krmiva prostřednictvím prováděných tzv. Auditů integrity. Standard „Bez GMO“ je podporovaný, jak bylo již výše, od samého počátku ze strany Ministerstva zemědělství.

Jaká je aktuální tržní situace s ohledem na genetické modifikace jak v ČR, tak také v Evropě? Zejména tedy v oblasti krmivářství, která je náplní činnosti Spolku pro komodity a krmiva.

Požadavek na krmení zvířat krmivem, které neobsahuje geneticky modifikované složky,

tedy krmivem „Bez GMO“, je v současné době vyžadován většinou mlékáren, které působí v ČR, a to bez ohledu na to, zda je jejich vlastníkem společnost usídlená v ČR, nebo zda má majitele v zahraničí. Požadavek na dodávky takového mléka tedy není pouze pro mléko dodávané do zahraničních mlékáren, ale v současné době i do většiny mlékáren v ČR. Dodávky mléka bez GMO jsou na prvním místě vyžadovány od obchodních řetězců, které deklarují svým zákazníkům – koncovým spotřebitelům, že jimi prodávané produkty, v tomto případě tedy mléčné produkty, pocházejí z chovů, které nepoužívají pro krmení zvířat krmiva obsahující GMO složky. V samém důsledku se jedná o prokazování bez GMO původu u surovin pro výrobu krmiv i naprosto veškerých složek používaných při výrobě potravin s vazbou na celý dodavatelský řetězec. Požadavky na produkci bez GMO jsou mlékárnami vyžadovány již nejméně tři roky. Nejedná se o specifikum pouze pro naši Českou republiku, ale tento požadavek je vyžadován také například v sousedním Německu, v Rakousku, v Polsku atd. Zabezpečení požadavků na krmiva, která jsou bez GMO, je pro dodavatele krmných surovin i pro výrobce krmných směsí v České republice opravdu velice zásadním požadavkem, protože při zajištění dodávek a výroby je nezbytné prokazovat a kontrolovat, zda konkrétní surovina je skutečně bez GMO, což je ověřováno prováděnými rozbory na přítomnost GMO. Zabezpečení dodávek krmiv v režimu bez GMO se týká i výrobců, kteří prioritně nevyrobějí krmiva, ale při jejich výrobě vznikají zbytky, které jsou využívány právě při krmení zvířat. Požadavky se netýkají pouze krmných surovin a směsí, ale zahrnují také jejich dopravu. Požadavky na zajištění dodávek v režimu prokazování bez GMO původu se nezaměřuje pouze na mlékárenství, ale také na jiné produkty, například na cukr, oleje atd., kdy v zahraničí lze spatřit také například vejce nebo kuřata z chovů, které nepoužívají krmiva obsahující GMO. Náš spolek tuto oblast pečlivě a dlouhodobě sleduje, protože tyto požadavky mají největší dopad na dodavatele a výrobce krmiv, kteří jsou na samém začátku celého dodavatelského řetězce. Zajištění těchto požadavků není v některých případech zcela jednoduché s ohledem na nezbytná opatření realizovaná při výrobě krmiv, ale vzhledem k tomu, že tyto požadavky, jak již bylo zmíněno, jsou v České republice již delší dobu, tak se výrobci i obchodní společnosti tomuto po-

žadavku řádně přizpůsobili a požadavky na produkci krmiv a dodávky surovin v režimu bez GMO jsou schopni plnit. Náš spolek, jak bylo výše zmíněno, už na počátku zvýšeného tlaku na krmení bez GMO na tuto situaci reagoval a ve spolupráci s odborníky – tj. s členy spolku i ve spolupráci s certifikačními společnostmi, byl zpracován a vydán právě standard „Bez GMO“, který stanovuje požadavky na dodávky a výrobu v režimu bez GMO a ve spolupráci s certifikačními společnostmi je prováděna certifikace společností podle tohoto standardu.

Jaký konkrétní praktický dopad na české podnikatelské prostředí bude mít vzájemné uznání standardu spolku se standardem německé firmy VLOG?

Hovoříme zde o uznání, rovnocenných standardech. Je-li firma nebo zboží certifikováno podle jednoho z těchto uznávaných standardů, pak již není nutná žádná další dodatečná certifikace VLOG/SKK, aby bylo možné profitovat z výhod certifikace VLOG/SKK (např. nízké hodnocení rizik krmiva/potraviny). Firmy certifikované podle rovnocenně uznávaných standardů mohou navíc žádat o licenci pro pečet „Ohne GenTechnik“ a „VLOG geprüft“. Uznání certifikace se vůči společnosti VLOG/SKK, zákazníkům VLOG/SKK a auditorům VLOG/SKK prokáže prostřednictvím příslušného certifikátu, případně nezbytných doplňkových dokumentů a jednoznačného označení v průvodních dokumentech ke zboží. „Politika EU bohužel nesplnila svůj úkol zajistit jednotnou úpravu pro označení „Bez GMO“. O to je důležitější, aby byly všude tam, kde to je z právního hlediska možné, dosaženy soukromé dohody mezi poskytovateli standardů...“, komentuje celou situaci jednatel společnosti VLOG Alexander Hissting, „...dohoda s SKK je výsledkem win-win. Slibujeme si od ní podporu výroby „Bez GMO“ v Česku a tím i dále zlepšenou dostupnost potravin a vhodných krmiv „Bez GMO“ v celé Evropě. Němečtí podnikatelé mohou nyní naopak bez komplikací žádat také o českou pečet...“, uvádí dále Alexander Hissting. Je to bezesporu velká výhra pro výrobce, prodejce a spotřebitele v Česku i v Německu – pro spotřebitele je transparentnější a přesvědčivější, pokud označování „Bez GMO“ probíhá v pokud možno stále více zemích podle jednotných kritérií. Mohou si tak být bez nákladných a zdoluhavých rešerší jistí, že dostanou to, co od výrobců „Bez GMO“ opravdu oče-

kávají. Podniky certifikované společností VLOG/SKK mohou pro své potraviny a krmiva od této chvíle podávat žádosti u SKK/VLOG o používání české/německé pečeti „Bez GMO“. České firmy certifikované od verze 2.0 standardu „Bez GMO“ (platnost od 1. ledna 2021) mohou žádat o pečet „Ohne GenTechnik“ a „VLOG geprüft“. Bližší informace o uznávání a uznávaných oblastech jsou vždy uvedeny v dokumentu „Uznání rovnocenných standardů“, v kterém se nacházejí také informace k dalším standardům uznávaným společností VLOG/SKK.

Mohla byste přiblížit vlastní proces, kterým ke vzájemnému uznání standardů došlo?

V lednu roku 2020 jsem navštívila německou kancelář VLOG. Jednání se účastnil jednatel Alexander Hissting a zástupce jeho expertního týmu. U jednání jsem mj. zdůraznila náš eminentní zájem na vzájemném uznání, dále pak důvody, které nás k tomu vedou, a také dopady, jaké vzájemné uznání bude mít. S touto argumentací VLOG souhlasil, a po tomto jednání byl tedy spuštěn samotný proces vzájemného uznání, jenž byl ukončen v prosinci téhož roku. Šlo o velice náročný a vyčerpávající proces, který bez přehánění naplnil každý nejen pracovní den celého roku 2020. Byly sestaveny expertní týmy, na straně české a německé. Naprosto každá věta, lépe řečeno každé slovo, velice obsáhlé dokumentace standardu a jeho početných příloh byly posouzeny tzv. ze všech stran, zda odpovídají a jsou kompatibilní s německým standardem. Pokud tomu tak nebylo, expertní týmy spolu zdoluhavě jednaly, musely dojít ke shodě či ke kompromisu. Náročnost a i délka procesu byly tedy dány především jak exaktním až rigorózním posuzováním každé věty a každého slova opravdu velice obsáhlé dokumentace standardu, tak také skutečností vedení jednání v němčině a angličtině, s jazykovými překlady u potřebných částí dokumentace. V prosinci 2020 se expertní týmy konečně shodly, že standardy jsou vyladěny tak, že je lze považovat za rovnocenné. K signaci samotné smlouvy došlo následně v lednu 2021, smlouva je velice vyvážená, vyrovnaná, nezvýhodňuje či naopak nezatěžuje některou ze smluvních stran více či méně. Rovněž tak celý obchodní vztah s německou společností VLOG je vysoce korektní, velmi otevřený a partnerský. Za celý rok každodenní komunikace se z našich společností staly dvě partnerské organizace, s přímou komunikací, se stejným cílem, se zájmem o dlouhodobou kooperaci.

Z domova a ze zahraničí

Jaké jsou tři největší rozdíly standardu původního a nového – harmonizovaného s VLOG?

Standard „Bez GMO“ byl již od samotného počátku zpracováván na základě předchozí analýzy ostatních dostupných obdobných standardů, a tedy i se znalostí standardu společnosti VLOG. Vzhledem k významnému a obchodnímu propojení českých společností s Německem, byla proto v mnoha oblastech stanovena kritéria původního standardu velmi podobně, jako u standardu VLOG. Nová verze standardu pak spíše doplnila, a v některých místech upřesnila, konkrétní kritéria a některé požadavky, které jsou aplikovány standardem VLOG. Mezi změny standardu, které mají významnější vliv, patří například zvýšení vzorkování dodavatelů mléka při certifikaci vstupních surovin mlékárny, striktní provádění rozborů na přítomnost GMO u vstupních rizikových surovin a jednou z nejvýznamnějších změn je pak požadavek na provádění PCR rozborů na GMO u krmných směsí metodou PCR pouze v akreditovaných laboratořích schválených VLOG. Ve standardu je provedeno ještě několik méně významných změn týkajících se například dopravy volně ložených krmných surovin a krmiv, upřesnění v klasifikaci rizik atd.

Je již některá česká společnost podle nového standardu certifikována a jak na certifikaci nahlíží vůči té původní?

Prvou společností certifikovanou již podle nového standardu je Zemědělské zásobování a nákup Strakonice, a. s. Obchodní ředitel tohoto podniku Ing. Jan Karvan k procesu certifikace podle nového standardu uvádí: „Obtížnost auditu podle nového standardu je podle naší zkušenosti srovnatelná s praxí původní. V novém standardu jsou některé podmínky přísnější, je potřeba dělat více rozborů a mít nastaveny kontrolní mechanismy, ale rozdíl proti minulému standardu není diametrálně odlišný. Jednou z novinek jsou rozborové veškerých dodávek rizikových surovin na vstupu. Je to ale možné provádět rychlotesty (testovací proužky), což je přijatelná varianta jak časově, tak také i cenově. Chtěli bychom poděkovat týmu tvůrců standardu a vyjednávání podmínek uznání s VLOG za odvedení vynikající práce. Standard neobsahuje přehnané požadavky a uznáním s VLOG se alespoň u nás většinu producentů mléka uleví. V případě, že zvažujete certifikaci podle nového standardu a máte již zaveden systém podle původního standardu, tak se domníváme, že případné obavy

nejsou vůbec na místě. V době množství certifikací ISO, GMP+ a dalších, je certifikace „Bez GMO“ z těch méně náročných.

Má váš spolek některé další plány v této konkrétní oblasti?

Jako vlastník standardu jsme již v roce 2018 vydali prohlášení, kterým zřetelně deklarujeme naši ochotu jednat o vzájemném uznání se všemi vlastníky již existujících standardů podobného charakteru. Máme totiž za to, že takové standardy nemají vytvářet netarifní obchodní bariéry nejen mezi zeměmi EU. Jsme proto ochotni zvážit uznání jakéhokoli obdobného standardu, pokud bude mít tento standard podobné nebo shodné parametry s našim standardem, a naopak náš standard bude uznán a vzájemně harmonizován tímto standardem. Velice nám záleží na tom, ať prostřednictvím vzájemných uznání napomůžeme rozkvětu a rozvoji českého obchodu, nejen exportu, což se nám právě nyní podařilo konkrétně s Německem. V současné době tak jednáme s dalšími vlastníky standardů, a to především ze sousedních, okolních zemí, kde je takové vzájemné uznání nejvíce logické, co se týče obchodních aktivit.

- redakce-

Z domova a ze zahraničí

Martin Jedlička

Již napřesrok bez zinku

Zinek je základní esenciální živinou obsaženou až ve tři sta enzymech, má antioxidační a katalyzační účinky a funguje jako růstový stimulátor. Koncem dvacátého století se začal využívat v chovech prasat ve formě oxidu při řešení poodstavových průjmů. Chovatelé k tomu měli hned dva velmi dobré důvody. Jedním byla samozřejmě jeho cenová dostupnost. Podstatnější ale bylo, že oxid zinku se nerozpouští v žaludku a jeho antibakteriální efekt se pozvolna uplatňuje tam, kde bylo potřeba – ve střevu. Plošný zákaz použití oxidu zinečnatého v krmných směsích pro selata, který vydala Evropská komise již v roce 2017, postihne po uplynutí pětiletého přechodného období chovatele prasat v celé Evropě.

Bližící se legislativní omezení použití oxidu zinečnatého v krmných směsích pro selata bylo tématem druhého letošního webináře, který 27. ledna uspořádal Svaz chovatelů prasat, z. s., tentokrát ve spolupráci se společností Elanco.

Příčiny poodstavových průjmů u selat

O uvedenou online akci byl mezi chovatelskou veřejností zájem. Postaral se o to

i světově uznávaný specialista Enrique Marco ze španělské společnosti Marco Vetgrup S.L.P., který ve své prezentaci vyjmenoval příčiny poodstavových průjmů selat a naznačil možnosti řešení tohoto onemocnění bez použití oxidů zinku.

„Dosud se oxid zinečnatý běžně používá při řešení poodstavových průjmů. Ve směsích je obsažen v různých koncentracích, od nízkých s 57 miligramy v jednom kilogramu

směsi po vysoké s obsahem převyšujícím 2400 mg. Čím více je oxidu zinku ve směsi, tím vyšší je vrstva hlenu ve střevě, která vytváří ochrannou bariéru proti patogenním bakteriím. Riziko jejich výskytu se zvyšuje v době odstavu, kdy jsou selata vystavena mnoha stresovým faktorům. Významnou roli u nich hraje přechod z tekutého krmiva na pevné, což se nejdříve projeví tím, že selata nepřijímají krmivo. V prázdném střevním